

GOSPODARSKI LIST

Glasilo c. kr. kmetijskega društva v Gorici.

Ureduje: Ernest Klavžar.

„Gospodarski List“ izhaja vsaki mesec enkrat na celi pöli; udje c. kr. kmetijskega društva ga dobivajo brezplačno; za vse druge pa stane na leto 1 gld. 20 kr. — Naročnina naj se pošilja c. kr. kmetijskemu društvu, dopisi pa odgovornemu uredniku. Rokopisi se ne vlačajo.

Št. 9 in 10.

V Gorici 30. septembra 1896.

Leto XV.

OPOMIN

zemljiškim posestnikom.

Ker je deželna komisija za revizijo zemljarinskega katastra v zmislu § 41. zakona z dne 24. maja 1869. (št. 88 drž. zakonika) ustanovljena po namenu zakona z dne 1. januarja 1895 (št. 3 drž. zak.) uže začela svoje delovanje in je bo morala v šestih mesecih dovršiti, spoznava c. kr. kmetijsko društvo v svoji skrbi za kmetijske koristi deželanov kot primerno, opozoriti obdačence na sledeča določila zakona z dne 12. julija 1896 (št. 121 drž. zak.) o pregledovanji zemljarinskega katastra:

Po §. 1. je namen reviziji:

1. da se popišejo in vzamejo v poštev vse stalne spremembe, ki so se dogodile v obdelovanji zemljišč;

2. da se poravnajo očitne nerazmernosti med tarifami čistega prinosa za posamezne razvrstilne okraje in pa za posamezne kulturne načine v mejah istih okrajev;

3. da se popravijo pomote in debele napake gledé uvrščenja obdelane zemlje v dobrotne razrede in pa da se vzame v poštev, kar se je stalno na boljše ali na slabše spremenilo na zemljiščih in sicer:

a) gledé posameznih parcel ali

b) gledé celih krajev ali pa večjih zemljiščnih obsegov imajočih enakovrstna tla.

Naslednji paragrafi določajo, da bo deželna komisija uradoma izvrševala vsa ona dela, ki so omenjena v točkah 2 in 3 navedenega 1. paragrafa; ozirati pa se jej bo na dotične pritožbe, ki jih vtegnejo podati deželni odbor, občinski zastopi, kmetijske skupščine itd.

Kar zadeva v 1. točki omenjene premembe obdelovanja, je svetovati, da jih lastniki dotičnih zemljišč oglasijo uže zdaj, ko jim je to na voljo dano, dočim jih od novega leta 1897. naprej bodo morali oglašati v ogib nevšečnih nasledkov.

Kmetijsko društvo spoznava torej za dobro, da pozivlja kolikor občinske zastope, toliko posamezne posestnike v deželi, naj v svojo in v korist svojih ljudi čim brže predložijo zgoraj omenjene pritožbe in oglase in to tudi v namen, da olajšajo težavno nalogo deželni komisiji za revizijo zemljarinskega katastra.

C. kr. kmetijsko društvo v Gorici

dne 7. avgusta 1896.

Predsednik
CORONINI.

PREGLEDOVANJE ZEMLJARINSKEGA KATASTRA.

Pouk občinskim zastopnikom in zemljiškim posestnikom na podlagi zakonov in minist. ukazov

zložil

E. KLAVŽAR.

Na čelu današnje številke smo priobčili opomin našega c. kr. kmetijskega društva vsem občinskim zastopom, pa tudi posameznim posestnikom, da naj čim brže podajo pritožbe in oglase, na katere se bo ozirati pri pregledovanju zemljarinskega katastra. Stvar je zelo važna in potrebuje po našem menenju nadrobniših pojasnil, da bo vsak zemljiški posestnik lahko vedel, kaj mu je pričakovati od pregledovanja zemljarinskega katastra in kaj mu je početi in kako postopati, da doseže kaj koristi iz tega pregledovanja ali se vsaj obrani škode, ki bi mu vtegnila nastati, ako ne poda pravočasno potrebnih pritožeb ali oglasov.

Tvornica kemičnih izdelkov v Hrastniku

V Hrastniku, septembra 1896.

P. n.

Čast nam je, javiti velecezenjenim konsumentom umetnih gnojil, da smo izročili razprodajo svojih superfosfatov za Gorico in Gradišče, gospodu

FRANCU JESCHEK

v Gorici, Via Tre Re štev. 4.

in prosimo, naj blagovolè njemu poslati vsa dotična prašanja in naročila.

Z odličnim spoštovanjem

**Tvornica kemičnih izdelkov
v Hrastniku**

Namen zemljarinskega pregleda.

Od kar je obveljala zemljarinska vravnava, dogodila se je marsikatera bistvena prememba v obdelovanji zemlje, v kakovosti tal in v razmerju čistega prinosa. Namen zemljarinskega pregledovanja pa je ravno ta, da se poizvedó in zaznamíjo vse take bistvene premembe, da se poravnajo očitne nerazmernosti v tarifnih postavkih čistega prinosa in odpravijo posamezni debeli pogreški in pomote v tako zvani veenitvi ter v poštevh vzemó, ko se bude prihodnjič določala zemljarina. Pregledovanje se bo torej omejevalo samo na poedine izprave ali vravnave in ne pričakujmo nobene nove razvrstitve.

Opravniki zemljarinskega pregleda.

Razvidnostni (evidenčni) zemljemerci popisujejo vse obdelavne premembe ter jih jemljejo v poštevh pri odmerjanju zemljarine; vse druge izprave ali vravnave pa izvršuje za vsako deželno posebej dotična deželna komisija u r a d o m a in ne potom reklamacijskega postopanja.

Kar opravi in izgotovi deželna komisija, to mora potem še enkrat pregledati in končno ugotoviti osrednja komisija na Dunaji.

Kulturne (obdelavne) premembe in dotična zglasila.

Pri pregledovanju zemljarinskega katastra se bo ozirati samo na trajne premembe v obdelavah, po katerih se zmanjša ali povekša čisti donos. Če obdelam na primer svoj delež razdeljenega občinskega pašnika ter ga spremenim v travnik, njivo ali vinograd, je taka prememba trajna.

Če pa voda odnese, ali če se splazi kako zemljišče, ali če se skala odruši in ti zaleže njivo, ali pa tudi če porabiš zemljišče za cesto ali pot, za stavišče, imenujemo tako premembo stvarno ali premembo objekta.

Take premembe bilježi in se ozira na nje evidenčni urad; komisiji za pregled zemljarinskega katastra se ni baviti ž njimi. Zaradi začasnih prememb pa se tudi le začasno odpuščajo davki.

Če so se trajno spremenila tla po naravnih silah ali po človeškem delu in se je vsled tega trajno poslabšala ali zboljšala

njih dobrota, ozirati se je vsakakor na tako premembo, saj ima trajen upliv na rodovitnost zemlje.

Če je naravna sila zakrivila trajno premembo, naj dotični zemljiščni posestnik naznani stvar nekako tako :

Slavni c. kr. zemljarinski evidenčni urad

v

TOLMINU.

Ker je hudournik Be'a izpodjedel moj travnik, parcela štr. 713 v davčni občini Sedlo, splazila se je zemlja v potok in ostal je gol plaz na mestu v približni izmeri 250 štirjaških metrov.

Prosim spoštljivo, naj se ukrene vravnava zemljarinskega katastra.

V P o d b e l i, dne 21. aprila 1896.

Peter Špehonja, s. r.

Če je pa trajna prememba nastala vsled človeškega dela, naj se glasi naznanilo morda tako :

Slavni c. kr. zemljarinski evidenčni urad

v

GORICI.

Od kar je g. Jožef Vidmar napravil novi jez na Lokavščku, poslabšal se je prav očitno moj travnik na desnem bregu, parc. štev. 216/12 v davčni občini Lokavec, vsled zastajajoče vode.

Ta travniška parcela v izmeri 2 hektarjev, 56 arov, 16 štirjaških metrov je sedaj ocenjena kot travnik II. razreda. Po popisu vzornega zemljišča pa je šteti mokre travnike s kisljo travo v V. razred.

Prosim torej spoštljivo, naj se po ogledu na licu mesta spozna resničnost mojega naznanila in uvrsti navedeni travnik v nižji razred, kamor spada po sedanjem svojstvu tal.

Pri Komparetih v lokavški občini, dne 27. maja 1896.

Ivan Blaško, s. r.

Take poprave izvršé se uradnim potom in javiti jih je od slučaja do slučaja evidenčnemu zemljemeru.

Začenši leta 1897. bo dolžan vsak zemljiški posestnik, oglašiti tiste trajne premembe, ki so se dogodile do konca leta 1896, pa se morda pri pregledu še niso vzele v pošteve, do konca marca 1897, — trajne premembe obdelave ki se zgodé pozneje, pa vsakrat v 6 tednih po izvršeni premembi. Take oglase brez koleka

je podati vsak čas e. kr. davkariji ali pa evidenčnemu zemljemercu pismeno ali ustno.

Glasé naj se n. pr. tako-le:

Slavni e. kr. davčni urad

v

AJDOVŠČINI.

Orano njivo, parc. šte. 375/1 v davčni občini Selo s površjem 86 arov, 36 štirjaških metrov, sem spremenil aprila meseca t. l. v travnik z sadnim drevjem.

Naznanjam to po svoji dolžnosti za nadaljno poslovanje.

V S e l u, dne 16. maja 1896.

Štefan Bavčar, s. r.

ali pa

Slavni e. kr. zemljarinski evidenčni urad

v

SEŽANI.

Opustivši svoj vinograd, parc. šte. 216 v davčni občini Štorje, premenil sem dotično zemljiščno parcelo v izmeri 1 hekt., 28 arov, 26^{m²} polovico v sadni vrt, polovico pa v njivo.

Prosim torej, naj se po ogledu na licu mesta izvede ta prememba v zemljarinskem katastru in naj se na njo ozir jemlje, kadar se bo predpisaval davek za prihodnje leto.

V Š t o r j a h, dne 25. septembra 1896.

Janez Dolžan, s. r.

Tudi županstva sprejemajo take oglase na zapisnik in morajo vsak tak zapisnik nemudoma poslati evidenčnemu zemljemercu. Zapisnik bi se glasil n. pr. tako:

V občinskem uradu v Slivnem dne 25. februarja 1896.

Anton Skomina, posestnik v Prečniku, pride v občinski urad in prosi, naj se sprejme ta-le

OGLAS:

V preteklem in tekočem mesecu sem predelal svoj delež nekdanjega občinskega pašnika v približni meri 2 hehtarjev v njivo s trtami in prosim, naj se ta trajna prememba obdelave naznani pristojnemu oblastvu v svrhu vravnave zemljarinskega katastra.

Prečitano in podpisano.

Pred menoj:

Anton Skomina, s. r.

Janez Trobec, s. r.
župan.

Peter Šušmelj, s. r.
zapisnikar.

Župani so dolžni, opozarjati evidenčnega zemljemerca na premembe obdelave in podpirati ga v delovanji, kadar gre za dozvedbo takih prememb.

Kadar dozve župan kako premembo obdelave, mora poročati o tem n. pr. tako-le:

Slavni c. kr. zemljarinski evidenčni urad

v

GORICI.

Ko sem bil dne 7. maja t. l. na komisijskem ogledu zaradi zgradbe nove hiše v Ravnici, sem opazil, da je Blaž Belingar kos svojega deleža na poprejšnjem občinskem pašniku, parc. štv. 208 v približni izmeri 250 štirjaških metrov izpreobrnil v sadni vrt.

Počaščujem se, naznaniti to trajno premembo v namen, da se na njo ozir jemlje pri pregledu zemljarinskega katastra.

ŽUPANSTVO V GRGARJU,

dne 25. maja 1896.

Župan :

Jožef Doljak, s. r.

Zemljemerski uradnik mora o tistih trajnih obdelavnih premembah, katere so mu naznanile stranke same, ali jih je poizvedel od drugod ali pa sam zapazil, poizvedovati na licu mesta. K temu ogledu ima pritegniti župana ali njegovega namestnika, posestnika dotičnega zemljišča in dva izvedena, krajevne razmere poznajoča zaupnika iz občine, kjer se vrši poizvedba. Zaupnika odbere občinski zastop.

Poizvedba ima namen, določiti obdelavno vrsto, kateri je bilo zemljišče trajno odmenjeno in pa dobroto njegovo.

Pri tem se je primerno ozirati na operate zemljarinskega katastra dotičnih občin, posebno na podatke za sestavo dobrotnih (bonitetnih) razredov, nahajajoče se v popisu vzornih zemljišč in razredbenem zapisniku.

Poizvedene dejanske razmere opiše evidenčni uradnik v zglasilni poli in vsi pričujoči podpišejo pōlo.

Če niso vsi komisijski udje enacega mnenja, mora evidenčni uradnik v zglasilni pōli razkazati različna mnenja.

Poizvedba se vrši veljavno tudi tedaj, kadar povabljeni posestnik ne pride k ogledu na lice mesta.

Obdelavno premembo je v poštev jemati od tistega leta po njeni izvršitvi, oziroma, če je dan pogoj za dovolitev desetletne ugodnosti, počenši od enajstega leta.

Evidenčni uradnik obvesti o tem zemljiškega posestnika, pustivši mu 30 dneven rok, da morebiti vloži rekurz.

Take rekurze je v 30 dneh od dneva vročitve podati finančni oblasti. Sestavljajo naj se na pr. v tej obliki:

Slavno c. kr. finančno ravnateljstvo

v

TRSTU

Dne 27. maja t. l. sem naznanil c. kr. zemljarinskemu evidenčnemu uradu v Gorici, da se je moj travnik na desnem bregu Lokavščeka parc. šte. 216/12 po zastajajoči vodi v donesku bistveno poslabšal, in da se spozna resničnost mojega naznanila, prosil sem, naj se razpiše ogled na licu mesta.

Evidenčni urad pa je zavrnil to mojo prošnjo, češ, da leži moj travnik med drugimi travniki, kateri so uvrščeni vsi v enak razred kakor moj in ker je g. Vidmar zgradil svoj jez le nekoliko nižej od poprejšnjega in to še le leta 1889, da torej ni verjeti, da bi se bila travniku bistveno poslabila tla in da bi se bil dosledno znižal njegov čisti donos.

Ker se mi po tej razsodbi c. kr. evidenčnega urada v Gorici godi očitna krivica,

pritožujem se

proti njej v zakonitem roku.

Pri Komparetih v lokavški občini, dne 20. junija 1896.

Štefan Blaško, s. r.

O takih rekurzih razsoja dokončno deželno finančno oblastvo, ko je zaslišalo o tem poprej dva od kmetijskega osrednjega organa imenovana veščaka.

Če se ne zglati trajna obdelavna prememba v določenem roku, zmanjša se davek, kadar je prememba taka, da je zahtevati zmanjšanje davka, — še le počenši od tistega leta, ki pride po priznanilu ali uradnem poistinjenju; ako pa se vsled obdelavne premembe davek poviša, ni dodeliti desetletne ugodnosti.

Obdelavne premembe vsled okuženja po trtni uši.

One obdelavne premembe, ki se izvršé za to, ker se je pokazala trtna uš, se ne jemljejo v poštev pri in po pregledu zemljarskega katastra, mariveč je ravnati ž njimi po zakonu z dne 27. junija 1885 (drž. zak. štv. 3 iz l. 1886).

Ta zakon določuje, da, če se od trtne uši okuženi vinograd odtegne trtoreji bodi po ukazu oblastva, bodi po posestnikovi prosti volji, se odmerja zemljarina po oni vrsti obdelovanja, v katero se najpred odmeni dotično zemljišče, z ozirom na dobroto in na druge stvari, ki imajo kak vpliv na čisti donos. Take obdelavne premembe je naznaniti v štirih tednih po njih izvršitvi okrajnemu glavarstvu in priložiti je županstveno spričevalo, da se je okuženje dotične zemljiščne parcele po trtni uši zakonitim potom doznalo.

Prepis gozdnih parcel v drugo obdelavno vrsto.

Kadar se gozdni svet odtegne lesarstvu, ne da bi se bila dosegla dovolitev, ki je v to obdelavno premembo potrebna po §. 2. gozdarskega zakona z dne 3. decembra 1852 (drž. zak. štev. 250), mora evidenčni zemljemerec vselej, kadar je zapazil tak prestopek gozdarskega zakona, ovaditi ga okrajnemu glavarstvu in počakati rzsodbe, ali zaukaže ono, da se zopet pogozdi zemljišče, ali pa odobri uže narejeno obdelavno premembo.

V drugem slučaju se je na obdelavno premembo ozirati počenši od leta po izvršitvi premembe; vendar tu ni ugodnosti, da bi se zemljišče pustilo deset let v manjšem davku.

Parcele, katere so v zemljarskem katastru vpisane za gozdovje, pa so bile v poprejšnjem zemljarskem operatu pripisane drugi obdelavni vrsti, je na zahtevo njihovih posestnikov, brez posebne dovolitve v zmislu §. 2. gozdarskega zakona, prestaviti v ono drugo obdelavno vrsto, v katero spadajo po svoji dejanski in pretežni uporabi. Take zahteve je naznaniti do konca meseca junija 1897.

To določilo velja pred vsem za tiste parcele, katere so po vsi svoji površini v zemljarskem katastru vpisane kot gozdovje,

pa so bile v poprejšnjem zemljarinskem operatu pripisane drugi obdelavni vrsti.

Vendar pa se veljavnost zakonitega določila ne odpravlja s tem, da je parcela, bodi si v zemljarinskem katastru, bodi si v poprejšnjem zemljarinskem operatu ali v obeh (kakor se to dogaja tu in tam) z nekolikim ali samo približno poizvedenim (ne izmerjenim) delom vpisana za gozdovje, z ostalim delom pa pripisana drugi obdelavni vrsti.

Kadar je v poprejšnjem zemljarinskem operatu kaka parcela vpisana z enim delom za gozdovje, in so deli parcele, dasi se ta, če se na njo ozira kot celoto, dejanski in pretežno rabi za kako drugo kulturo, obsajeni z lesom, tedaj je od prepisa parcele v drugo obdelavno vrsto izločiti in v zemljarinskem katastru kot gozdovje pustiti one z lesom obsajene dele, kateri se

a) nahajajo na strmih, rado se usajajočih ležah ter kažejo večje razmerje obsajenosti kakor 0·3, ali kateri se

b) nahajajo v drugačnih, kakor spredaj oznamenjenih legah ter znašajo vsaj 3 ha z večjim razmerjem obsajenosti kakor 0·5.

Ugodnosti, da se katero gozdno zemljišče preloži v poprejšnjo obdelavno vrsto, ni doseči za tiste gozdne parcele, za katere se je po zakonu z dne 9. decembra 1863 (deželnega zakonika št. 13) o pogozdovanji Krasa v pokneženi grofovini goriški in gradiški, ali po zakonu z dne 30. junija 1884 l. (drž. zak. št. 117) o naredbah, da se brez škode odvajajo gorske vode, izreklo, da jih je ohraniti kot gozdovje, ali katere so se djale v prepoved na podlagi §. 19. gozdarskega zakona z dne 3. decembra 1852 (drž. zak. št. 250), to je zaradi varnosti oseb, državnega in zasebnega imetja, v bran proti plazovom, posipom, udiranju pečin itd.

Kadar je pa zaprošenemu prepisu parcel v drugo obdelavno vrsto na poti samo zadnje omenjena okolnost (prepoved) in se prepovedni predpis, ne kraté njegovega namena, dá omejiti na nek del parcel, tedaj je po pravnomočni primerni premembi prepovednega predpisa opraviti prepis ostalega parcelnega dela v ono obdelavno vrsto, v katero ona spada po svoji dejanski in pretežni rabi.

Glede tega, kako je ravnati, da se izvrši prepis parcel v drugo obdelavno vrsto, je paziti pred vsem na to, da zakon določa neprestopni rok do konca junija 1897, do katerega morajo posest-

niki izreči zahtevo za prepis parcel, ako hočejo, da se bo na to zahtevo oziralo.

Po tem takim morajo tisti zemljiški posestniki, ki hočejo doseči, da se v zemljarinskem katastru za gozdovje vpisana parcela ali neki njen del prepíše v drugo obdelavno vrsto ali pa da se izloči neki del kake parcele iz prepovednega predpisa, to pismeno ali ustno zglasiti v zakonitem roku ali pri evidenčnem uradniku, ali pa pri županstvu.

Zglasitev mora obsegati te-le podatke :

Ime in stanovališče zemljiškega posestnika, katastralno občino, v kateri leži parcela, parcelno številko in izmero parcelne površine, obdelavno vrsto po sedanjem zemljarinskem katastru in obdelavno vrsto po poprejšnjem zemljarinskem operatu, obdelavno vrsto, v katero parcela spada po dejanski pretežni rabi, okolnost, ali se na parceli nahaja obsajen les in zlasti nepretrgoma držeč se gozd, v poslednjem primerljaju, v kaki približni izmeri, slednjič okolnost, ali se parcela nahaja v strmi, rado se usajajoči legi ali ne.

Resničnost podatkov poslednjih štirih okolnosti mora potrditi župan.

Kadar se zglasitev poda evidenčnemu zemljemeru, si mora ta izprositi dotično potrdilo od župana.

Tako zglasitev je sestaviti n. pr. tako-le :

Slavni c. kr. zemljarinski evidenčni urad

v

TOLMINU.

Kakor kaže pridjana posestna pola c. kr. davkarije v Tolminu iz leta 1869., je bila sedaj kot „gozd“ včenjena zemljiščna parcela štev. 263/25 davčne občine Kamno v izmeri 46 h, 68 a, 24 m² takrat kot „pašnik“ vpisana v katastru.

Ker sem to parce'lo vedno rabil in jo želim tudi zanaprej ohraniti za pašnjo, prosim, naj jo blagovoli slavni urad kot pašnik prepisati v katastru.

Omenjam, da je na tem zemljišču le tu pa tam nasajenih nekoliko dreves, da ni na njem nič nepretrgoma držečega se gozda in da se zemljišče razprostira v položni legi brez strmin in da se ne more nikjer usajati.

Na K a m n e m, dne 26. maja 1896.

Jakob Maligoj s. r.

Podpisano županstvo potrjuje resničnost zgorej navêdenih podatkov.

ŽUPANSTVO NA LIBUŠNJEM

dne 28. maja 1896.

Župan:

Andrej Gregorčič s. r.

Pri županu vložena zglasila mora ta konec vsakega meseca vpošiljati pristojnemu evidenčnemu uradniku.

Za vzprejemanje zglasil je moči rabiti golico (blanketo) po priloženem vzorcu.

Glej ukaz ministerstva za finance z dne 11. avgusta 1896 l. (drž. zak. št. 153).

Deželne komisije in njih delokrog.

Deželne komisije za pregledovanje zemljarskega katastra so sestavljene po državnem zakonu z dne 1. januarja 1895 št. 3.

One obstojé iz tačasnega deželnega načelnika ali njega namestnika kot predsednika in za vsako deželo določenega števila udov, katerih polovico izvoli deželni zbor, polovico pa jih imenuje finančni minister. Deželna komisija za pokneženo grofovino goriško in gradiško šteje zraven predsednika šest udov.

Po namenu pregleda ne bo komisija ustanavljala novih razvrstilnih tarifov, torej jej ne bo ponavljati postopanja po zakonu z dne 24. maja 1869 l. (drž. zak. št. 88) za ustanovitev tarifnih postavkov in za individualne vcenitve parcel. Ona bo obračala svojo pozornost posebno na to, da poizvé in odpravi s časom nastale, oziroma še obstoječe, proti dejanskim donosnim razmeram očitne različnosti v obdačevanju posameznih razredbenih okrožij, oziroma posameznih parcel, celih kosov ali večih zemljiških skupin, pri čemer se pa ni ozirati na izvršene zboljšave takih zemljišč, na katerih se je ohranila dosedanja obdelavna vrsta.

Deželna komisija mora korenito preudarjati, če so se razmere gledé pridelovanja in gospodarstva posameznih razredbenih okrožij tako trajno in temeljito premenile, da bi to zakrivilo očitno različnost postopanja v posameznih okrožjih, ko bi se ohranili dosednji tarifni postavki čistega donosa.

Ko bi bile take očitne različnosti v posameznih slučajih nastale po debelih napakah ali krivih razmerah v obstoječih tarifnih postavkah, bo komisiji tudi te slučaje preudariti in različnosti odpraviti.

Po tem takem ima deželna komisija dolžnost, ustanoviti, za katera razredbena okrožja, oziroma za katere obdelave in dobrotne razrede in v kateri meri se ji zdi potrebno, da se premene obstoječi tarifni postavki, bodi, da se povišajo, bodi, da se znižajo.

Pomote ali napake v uvrstitvi parcel poizve deželna komisija po evidenčnih uradnikih zemljarskega katastra, kateri morajo uradoma opravljati dotične poizvedbe.

Deželna komisija razsoja o tem dokončno, a uvaževati mora zglasila, ki so jej došla od drugih organov n. pr. od deželnega odbora, občinskih zastopov, kmetijskih društev itd.

Taka zglasila je sestavljati n. pr. tako :

Kadar gre za debelo napako v razredbi zemljišča:

Slavni c. kr. zemljarski evidenčni urad

v

TOLMINU.

Parcele štev. 706, 710, 712 davčne občine Čiginj so se kot travniki po vzorni parceli 224 „Dušice“ v isti davčni občini uvrstile v I. razred travnikov.

Popis vzornih zemljišč pa navaja naslednje znake tal in lege za travnike I. razreda.

Ravna, prsteno ilovnata tla do 15“ globočine, lahko prodorna spodnja plast, pristopna lega.

Moj travnik obsegajoč zgorej navedene parcele pa ima komaj 6—8“ debelo prsteno površno plast slonečo na kameniti, večinoma nepredorni podlagi. Njegova rodovitnost je samo navidezna in prihaja od napeljane gnojnice. Bujna rašča trave je zapeljala cenilno komisijo, da je travnik postavila v I. razred.

Pri tem pa ni pazila na to, da raste mej travo vse polno potočnice in drugih malo vrednih rastlin, katere kazé dobroto pridelka. Ker se je torej zgodila pri uvrstitvi očitna napaka, prosim spoštljivo za ogled na licu mesta, da se dokaže resničnost mojega zglasila in da se dosledno preloži moj travnik v nižji razred.

V Čiginju, dne 7. maja 1896.

Anton Hrast s. r.

Ali če poda občina zglasilo :

Štev. 376.

Slavni c. kr. zemljarinski evidenčni urad

v

TOLMINU.

Parcele štev. 734, 806, 807, 809, 811 $\frac{1}{2}$ davčne občine Volarji in parcele štev. 89, 90, 92, 96 davčne občine Volče — nekdanja občinska zemljišča davčne občine Volarji — so se po pomoti vcenile kot travniki in kot tak vpisale v zemljarinski kataster.

Ta zemljišča so pa tako strna, kamenita in skalovita, da jih ni moči obdelovati kot travnike in da ni bila njih preložba iz kulturne vrste pašnikov med travnike nikakor opravičena.

Ker meni podpisano županstvo, da se je tu zgodila pri vcenitvi debela pomota, prosi, naj se stvar na licu mesta pregleda in potem razsodi in popravi v zmislu zglasila.

ŽUPANSTVO V TOLMINU

dne 26. junija 1896.

Župan :

Jožef Skočir s. r.

Kadar gre za debelo napako vsled tega, ker se ni enakomerno postopalo pri vcenitvi :

Štev. 224.

Veslavna deželna komisija

v

GORICI.

Po naročilu občinskega starešinstva z dne 7. maja 1896 oglašajo podpisano županstvo sledečo veliko napako pri vcenitvi :

Vinogradi so v tukajšnji občini uvrščeni deloma v 1., deloma v drugi bonitetni razred.

Ta uvrstitev pa ni nikakor opravičena, ker se naši vinogradi glede lege in svojstva tal ne skladajo niti z vzornimi vinogradi prvega in drugega razreda, niti z bližnjimi vinogradi drugih občin.

Naši vinogradi so večinoma razpostavljeni silnim vetrovom in vsled tega trpi pridelek skoro vsako leto.

Obdelovanje je pri nas teže, dražje, kakor v vseh drugih pokrajinah naše dežele, ker je treba kopati v trdo opoko.

Zraven tega naj se blagovoljno v poštev vzame perijodična suša in občno pomanjkanje vode za kakoršno koli namakanje.

Ker je v naši občini premalo travnikov, ni moči rediti zadosti živine za nujne kmetijske potrebe, tedaj tudi ne moremo zadostno gnojiti svojim trtnim nasadom.

Vrh tega je v zadnjih 5 letih 3 krat toča prihrumela nad naše vinograde in dvakrat uničila vse pridelke, enkrat pa pobrala dobro polovico. Tudi Peronospora je uže kakih 10 let stalen gost v naših vinogradih.

Na te uime in boleznii se svoječasnno pri preračunanji čistega donosa ni oziralo, in vendar vplivajo tudi te nézgođe odločilno na poprečni čisti donos.

Podpisano županstvo prosi torej prespoštljivo, veleslavna deželna komisija naj blagovoli to veliko napako v ocenitvi popraviti ter preložiti naše vinograde v niže razrede.

ŽUPANSTVO v KOJSKEM

dné 27. junija 1896.

Župan:

A. pl. Reja, s. r.

Kadar spozna deželna komisija, da se z ozirom na mnoge donosne različnosti ne more izhajati z osmými dobrotnimi razredi, sme tudi njih število pomnožiti, ustanovivši tarifne postavke, katere je uporabljati zanje.

Vse premembe v obstoječih tarifnih postavkih, katere je ukrenila deželna komisija, je priobčiti v uradnih deželnih časopisih.

Proti tem premembam morejo občine, iz občinske zveze izločene graščine in tisti zemljiški posestniki, kateri plačujejo najmanj šesti del vse zemljarine v občini, slednjič poročevalec (referent) deželne komisije v šestih tednih, od dne razglasa dotičnih sklepov, pri deželni komisiji pismeno vložiti svoje vgovore.

Take vgovore je sestaviti n. pr. tako-le:

Štev. 370.

Veleslavna deželna komisija

v

GORICI.

Po razglasu z dne 21. novembra 1896, se je dosedanjam tarifnim postavkom za gozde v 2. razvrstilnem okrožji cenitvenega okraja goriske okolice pridjal VI. razred s čistim donosom 1 gld. 80 kr.

FRANC JESCHEK

Via Tre Re šte. 4.

V Gorici, septembra 1896.

P. n.!

Nanašaje se na okrožnico, tiskano na sprednji strani, počlaščujem se javiti, da sem prevzel razprodajo superfosfatov iz tvornice kemičnih izdelkov v Hrastniku za deželo Gorico Gradiška

Prav vesel bodem Vaših cenjenih naročil, ker sem v prijetnem položaju, da Vam lahko vstrežem z izvirnimi, garantovanimi izdelki po tako zmernih cenah, da se mi ni bati nobene konkurencije.

Ker imam zalogo tukaj v Gorici, bo tudi postrežba vselej najtočnija.

Vsakemu odjemalcu je na voljo dano, da izroči blago v preiskavo tukajšnjemu c. kr. kmet. kem. poskušališču, kojega sodba bo obvezna za me in za odjemalca,

Pripravljen sem dati vsako nadaljno pojasnilo.

Z odličnim spoštovanjem

Franc Jeschek,

FRANC JESCHKE

Via The Post Office

1885

1886

1887

1888

1889

1890

1891

1892

1893

1894

1895

1896

1897

Gozdna zemljišča davčnih občin Vrhovlje, Vedrijan in Gradno mejijo s 3. razvrstilnim okrožjem cenitvenega okraja goriške okolice, katerega gozdi izkazujejo v V. razredu 1 gld. 50 kr. čistega donosa.

Ker so gozd v davčnih občinah Vrhovlje, Vedrijan in Gradno, ki so vcejeni v novi tarifni razred, gledé njih čistega donosa približno enaki onim sosedne občine II. razvrsti nega okrožja, — prosi vdano podpisano županstvo, izpolnujoč starešinstveno naročilo, naj se ali novi tarifni postavek zniža na 1 gld. 50 kr., ali pa naj se osnuje VII. tarifni razred, ki bo odgovarjal istovrstnim zemljiškim, prodajalnim in podnebnim razmeram.

ŽUPANSTVO v KOJSKEM

dné 29. decembra 1896.

Župan:

A. pl. Reja, s. r.

Sklepe deželne komisije je razkazati v novih razrednih sestavah in okrajnih razpregledih, katere napravi evidenčni uradnik. Na to naj deželna komisija vse operate in sejne zapisnike vkup z mnenjem vred o došlih vgovorih proti tarifnim premembam predloži finančnemu ministru, kateri ima potrebno ukreniti, da prične osrednja komisija svoje delovanje.

Deželne komisije so začele svoje delovanje 1. avgusta 1896 in je morajo najkasneje v šestih mesecih dovršiti.

Ko preteče vgovorni rok, predlože se operati, ko se je izreklo mnenje o njih, najpозueje v enem mesecu finančnemu ministru.

Osrednja komisija in nje delokrog.

Osreduja komisija sestoji pod predsedstvom finančnega ministra ali njegovega namestnika iz 48 udov in ravno toliko nadomestnikov in zboruje na Dunaji.

Od teh 48 udov in nadomestnikov voli gosposka zbornica državnega zbora 12 udov in 12 nadomestnikov brez omejitve v volitvi. Poslanska zbornica državnega zbora voli 24 udov in 24 nadomestnikov tako, da na vsako izmed 24 okrožij, ki so se naredila v namen zemljarinske uredbe, pride po en ud in en nadomestnik izmed zemljiških posestnikov dotičnega okrožja.

Finančni minister pokliče 12 udov in 12 nadomestnikov.

Udje ali nadomestniki deželnih komisij se ne morejo voliti ali poklicati za ude ali nadomestnike osrednje komisije.

Poročevalcu, ki ga postavi finančni minister, gre samo tedaj glasovalna pravica, če je tudi ud ali poslujoč nadomestnik komisije.

Osrednja komisija ima sklepe in mnenja deželnih komisij temeljito presoditi in svojo pozornost obračati posebno na to, da se s posebnim ozirom na različne pridelovalne, gospodarstvene in donosne razmere gledé vseh dežel postopa kolikor moči enakomerno.

Ako o presoji sklepov in mnenj deželnih komisiji nastanejo bistveni pomisleki, ima osrednja komisija pravico, s posredovanjem finančnega ministra ukreniti, da se še dalje preiščejo in poizvedó za presojó merodajne razmere, in popraviti, kar je po teh poizvedbah morda potrebno, dobivši poprej mnenja dotičnih deželnih komisij.

Osrednja komisija je zastran znižanja tarif čistega donosa, ki so jih sklenile deželne komisije, vezana na to, da sme glavno vsoto čistega donosa z znižanjem tarif zmanjšati samo za znesek, kateri pri davčnem odstotku po $22\frac{7}{10}$ vstreza zemljarski kvoti za dva milijona in pol goldinarjev.

Na posamezne dežele in okrožja sedaj spadajoče vsote čistega donosa se ne smejo zvišati.

Osrednja komisija mora svoje delovanje začeti v teku leta 1897 in končati v treh mesecih.

Izvedba preglednih podatkov.

Finančni minister ukrene, da se izvede to, kar se je doznalo in določilo po pregledu, v parcelnih zapisnikih, razrednih sestavah, okrajnih in glavnih razpregledih, in pa v zemljiško-posestnih polah.

Zemljarina naj se po preglednih podatkih porazdeli počeniš od leta 1897.

Od tega časa dalje se glavna vsota zemljarine $37\frac{1}{2}$ milijonov zniža za dva in pol milijona goldinarjev.

Deset oziroma petnajst odstotni popustek na zemljarini po zakonu z dne 7. junija 1881 (drž. zak. štev. 49) o osebnih davkih ni prizadet po tem znižanju.

Z začetkom leta 1898. se mora v vseh operatih zemljarskega katastra uporabljati meterska površinska mera.

Občina : . . . . .

Davčni okraj . . . . .

ZGLASILO

zastran prepisa parcel, ki so v zemljarskem katastru vpisane za gozdvje, ali nekih njih delov, v drugo obdelavno (kulturno) vrsto,

Tek. št.	Imé in stanovališče posestnika :					
1	Številke parcel					
2	Površinska mera parcel v arih					
3	Obdelavna vrsta v sedanjem katastru					
4	Obdelavna vrsta v poprejšnjem katastru					
5	Dejanska in pretežna raba parcel					
6	Ali je parcela obsajena z lesom, ako je, v katerem razmerju k površini					
7	Ali je kaj brez pretрга se držečega gozda, ako ga je, v kateri približni izmeri					
8	Ali se parcela nahaja v strmi, rado se usajajoči legi					
9	Potrdilo županovo o resničnosti podatkov pod točko 6. do 8.					

KOMISIJSKO POROČILO

O POKUŠNJI VIN V DORNBERGU

dné 3. maja 1896

Tudi letos je, kakor uže dvajset let zaporedoma, priredilo vinarsko društvo v Dornbergu prvo nedeljo maja javno razstavo in pokušnjo vin, da bi pokazalo, kako napredujejo njegovi udje v vinoreji.

V presojevalni komisiji so bili gospodje Candutti, Dominko, Früauf, pl. Gironcoli, Kürner, Lippizer, Rubbia in Stacul kot odposlanci e. kr. kmetijskega društva, potem gospodje I. Sinigoj, Fr. Berce in Ivan Budin kot zastopniki vinarskega društva in gospoda Jos. Sinigoj župan in Ferd. Perozzi podžupan kot zastopnika dornberške občine.

Predsednikom je bil soglasno izvoljen gosp. Fr. pl. Gironcoli, poročevalcem pa podpisani vodja kmet. šole.

Po kratkem ogovoru, v katerem je predsednik naglašal važnost takih razstav, kakoršne prireja vsako leto dornberško vinarsko društvo, za razvoj vinoreje v deželi, lotila se je komisija pokušavanja in presojevanja razstavljenih vin.

Vseh skupaj je bilo na razstavi 33 uzorcev: 19 belih vin iz l. 1895, 3 bela vina iz l. 1894 in 11 črnih vin.

Pokušala so se naj prej bela, potem črna vina.

To pot so smeli glasovati samo odposlanci e. kr. kmetijskega društva, kojim so se podajala posamezna vina v steklenicah zaznamljenih samo s številkami, da se je uže naprej izključil vsaksum pristranosti.

Presojeni uzorci so navedeni v sledečem razkazu po vrsti priznane vrednosti.

Zapored. štev.	Štev. uzorca	Priimek in ime pridelovalca	V i n o	Razredba
1	16	Bizjak Ivan	belo navadno domače	1***
2	19	isto	Rizling iz l. 1894	1***
3	14	Vodopivec Josip	Rulandec	1***
4	17	Bizjak Ivan	belo navadno	1**
5	31	Berce France	Rizling	1**
6	13	Vodopivec Josip	belo navadno	1*
7	15	Bizjak Ivan	belo navadno iz l. 1894	1*
8	4	Sinigoj Josip	Modra Frankinja	1*
9	7	isto	belo navadno	1
10	24	Mrevle Josip	Rizling	1
11	32	Berce France	črno navadno	1
2	33	Budin Ivan	isto	1
13	30	Kavčič Andrej	belo navadno	2
14	8	Sinigoj Josip	Rizling	2
15	25	Mrevle Josip	črno navadno	2
16	20	Bizjak Ivan	isto	2
17	21	Mrevle Josip	belo navadno	3
18	1	Sinigoj Josip	isto	3
19	22	Mrevle Josip	isto	3
20	23	isto	isto	3
21	18	Bizjak Ivan	Rizling	3
22	11	Sinigoj Andrej	črno navadno	3
23	5	Keršovani Karol	belo navadno	4
24	29	Kavčič Andrej	isto	4
25	9	Sinigoj Josip	črno navadno	4
26	10	isto	isto	4

Dasi je komisija to pot prav strogo presojala razstavljená vina, uvrstila jih je vendar skoro polovico v 1. razred.

To dokazuje, da so Dornberžani vrlo napredovali v vinarstvu.

Presojevaje je komisija zahtevala, da vino mora biti ne samo dobro, ampak da mora tudi kolikor mogoče odgovarjati znakom tipičnega vina dotične grozdne vrste.

Od vin domačih trt se je zahtevalo, da sicer ohranijo temeljne tipične znake, pa da so kolikor moči brez tistih napak, koje so bile lastne izvirnim tipom.

V obče je bila komisija jako zadovoljna s pokušanimi vini; opazuje samo to, da bi bilo v bodoče prav, ako bi se pri presojevanju vin ozir jemalo tudi na množino pridelka vsake razstavljené vrste in to v pogledu na namen takih razstav in pokušenj, po katerih se namerava v prvi vrsti pospeševati in izpodbujati pravo vinarsko obrt.

Še drugo opomnjo si vsoja narediti komisija, da se namreč take razstave in pokušnje prirejajo prepogostoma. Znano je, da treba časa, predno se zboljša kaka kmetijska obrt; od enega leta do drugega pa je težko doseči znatno zboljšavo. Zato meni komisija, da bi bolje kazalo, ako bi se vinske razstave in pokušnje v Dornbergu prirejale vsako drugo ali tretje leto in ne vsako leto, kakor do zdaj.

Po končani pokušnji je komisija obhodila nekatere vinograde in nasade ameriških trt. Preosnova vinogradov z ameriškiimi podlagami R. Portalis, R. Selezionata, Solonis in Rupestris monticola, ki se rabijo z ozirom na različnost zemljišč, napreduje prav čvrsto in dokazuje, da znajo Dornberžani razumno izkoriščati skušnje, ki so jih naredili napredni trtorejci drugod z ameriškiimi trtami.

V G o r i c i, dné 10 julija 1896.

Predsednik:

FRANC pl. GIRONCOLI

Josip Lippizer

poročevalec.

MURVOREJA.

(Konec)

Murvne bolezni.

Murv ne nadlegujeje mnoge bolezni; vendar pa prizadevajo nekatere bolezni v neklih slučajih znamenito škodo, in zato ne bo slabo, da jih omenimo.

Bramorka prouzročuje izrastek luba in spodaj ležeče lesne plasti; ta začenja polagoma gnjiti in vsled tega usahne veja, in če treba, tudi celo deblo. Bramorka nastaja posebno na tistih mestih, kjer smo po nepravilnem obrezovanju ranili lub, ali pa vsled zmrzali.

Rak ali *lesno gnjitje* nastopa posebno takrat, kadar smo do golega obrezali drevo, pa pri tem slabo odresali kako debelo vejo. Vsled tega je začel les najprej rujaveti in potem gnjiti. Gnjlوبا se širi do stržena, oziroma do drevesnega osredja, koje se razkroji v rujavo brluzgo in tako nastanejo obširne votline v celem drevesu.

Če zanemarjamo te bolezni, poginejo najprej posamezne veje in slednjič usahne celo drevo. A ustavimo jih lahko koj iz početka, če s pripravnim rezilom odstranimo ves ognjiti les, dokler pridemo do zdravega dela.

Rez ohranimo zdravo in kmalu se popolnoma zaceli, če jo namočimo najprej s koncentrovano (močno) raztoplino železnega vitrijola in potem zamažemo s katramom in z mešanico iz pol ilovice in pol govedjeka.

Listna rija se prikazuje v obliki malih, okroglastih, rudečeru javih peg, — zakrivlja jo zajedava glivica *Septogloeum mori*. V nekaterih deževnih letinah se razvija ta gliva prav močno; tedaj odpada listje pred časom in pridelek se skrči očitno.

Rijavo listje ne škoduje sviloprejkam, ker one se ne taknejo rijavih delov, ampak objedavajo samo, kar je zdravega na listju. Navadno se prikazuje rija uže pozno in tedaj ne prizadeva velike škode.

Kdor poškropi rijavo drevo z raztoplino iz modre galice (bakrenega vitrijola), kakoršna se rabi proti Peronospori na trtah, ustavi bolezen; toda tega zdravila ne sme rabiti pred rejo sviloprejk, kajti z modro galico poškropljeno listje je zelo škodljivo črvičem. Vsa-

kako pa koristi tako škropljenje, tudi če je izvršimo poleti ali v jeseni, kajti s tem zabranimo, da se rija ne prikaže zopet v prihodnjem letu.

V mrzlih in tudi v milejih krajih se zgodi včasih, da nastopi nenavadno mrzlo vreme, če prav ne zmrzuje, ko se je uže razpihuilo listje. Tedaj se posušé in porjavé ob robu nežni listi in posebno tisti na višjih vejah, kakor se posmodi listje na drugih drevesih po slani. To posušenje lahko naredi občutljivo škodo, vendar pa se navadno pozgubi tekom leta in ne skrči znatno pridelka.

Močna slana lahko pokonča listje ne samo nizko debeluatih, ampak tudi visokih murv. Škode se vtegne ubraniti, kdor napravi *umetne oblake*, prižigaje v katramu omočeno slamo in s tem zakaja sadišča, kakor delajo nekateri v vinogradih, da jih zavarujejo proti slani. Po slani močno osmojeno murvo moramo tako obrezati, da ji pustimo samo kratke reznike; iz njih se razvijó nove krepke mladike za prihodnje leto.

Eno izmed najnevarniših boleznij, ki uničuje v nekaterih pokrajinah mnogo dreves, prouzročuje goba ali nekaka plesen (*Rhizomorpha*), ki se poloti korenin. Prikazuje se kakor paljčevina okrog drevesnega vratú in na površji zgornjih korenin (Podoba 21); a razširja se tudi pod lubom in prodira celó do lesu, koji porjaví po njej ter jame gujiti (Podoba 22). Ker se poprijema tudi korenin bližnjih murv, razširja se zló če dalje bolj.

Zanesljivo izdatnih zdravil žalibog ne poznamo, ker je zló zapaziti še le, kadar je uže močno razširjeno in ker se prikazuje nenadoma od enega leta do družega na murvah, katere so poprej še prav čvrsto rastle. Če zapazimo zló še o pravem času, je lahko še ustavimo, ali olajšamo vsaj njegove učinke s tem, da vlijemo v lukinje narejene okoli drevesa triodstotno raztoplino modre galice (bakrenega vitrijola). Koliko je imamo vlti, to se ravna po razvoju drevesa. Tako zdravljenje je ponavljati več let zaporedoma.

Kadar zapazimo, da katera murva v dobi svoje rasti, to je maja, junija ali julija meseca, hipoma neha razvijati se, da rodi majhne liste, kateri zgubé kmalu svojo živo zeleno barvo ter porumené, pa da popje ostane revno in se slednjič posuši, tedaj treba, da odgrebemo zemljo od debela ter si ogledamo vrat in zgornje korenine. In tu najdemo tisto belo paljčevino, to je tisto zajedavo glivo, katera je zakrivila pogin murve. Zdaj nam ni početi nič

druzega, nego izruti rastlino in ž njo vred ščinoma vse korenine, katere moramo potem sežgati.

Samo na mestu izrutega drevesa moramo pustiti jamo najmanj eno leto odprto in tako naj ostane zraku razpostavljena tudi izkopana

Podoba 21 *)

Po plesni napadena korenina.

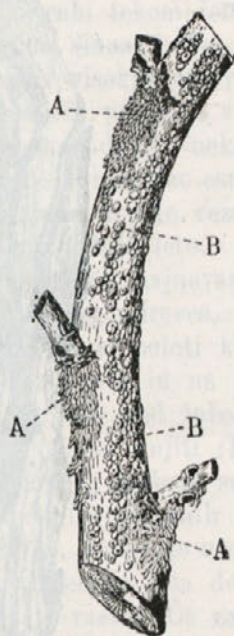

Podoba 22.

Vsled plesni segnjita korenina.

*) Podobi 21 in 22 smo vzeli iz Vialla-ve knjižice o trtni plesni; zato predstavljati trtni korenini; sicer pa vzgleda zajedava goba na trtnih koreninah enako, kakor na koreninah murvnih ali drugih rastlin.

zemlja ; na isto mesto ne smemo več vsaditi druge murve, ker sicer jo prav gotovo napade ista bolezen. Novi nasadi murv ali družega drevja naj se delajo najmanj 10 do 15 metrov proč od tistih, kateri so bili napadeni po plesni. Da se zajedava gliva ne prenese od okuženih na zdrave murve, naj se v sredi med enimi in drugimi izkoplje najmanj 70 centimetrov globok jarek. Da zanesljivo poizvemo, kje je bolezen in koliko je razširjena, je potrebno, da preiščemo

Podoba 23.

Ušiva veja.

A. Uši samci ; B. Samice.

Podoba 24.

a. Samica murvne uši
(*Diaspis pentagona*).

b. Jako povečana samica.

Podoba 25.

a. Samec murvne uši.
(*Diaspis pentagona*)
v naravni velikosti;

b. isti jako povečan.

korenine in vratove vseh murv, kolikor jih je v dotičnem nasadu. Potem bomo vedeli, kje imamo izkopati in kako izpeljati jarek.

Zlo se prikazuje pogostoma na takih zemljiščih, kjer so uže poprej poginila druga drevesa za isto boleznijo. Kjer je poprej hrastje rastlo, ali pa tudi blizo hrastovih gozdov, je ta bolezen skoro stalna ; pospešujejo jo tudi vlažna spodnja ali pa nepredorna

tla, kjer se deževnica ne more odtekati. Če hočemo torej na taka zemljišča vsaditi murve, moramo najprej preskrbeti, da se bo mogla voda odecjati in da se dosledno posuše tla; to je, napraviti moramo odtoke, ali, kakor pravijo napredni kmetovalci, izvesti moramo drenažo.

Kakor delamo ali bi morali delati z sadnim drevjem, tako moramo tudi z murv ostrgati mah in lišaje, ki posebno v vlažnih in osojnih legah zagrinjajo debela. Tako očiščeno deblo je potem dobro namazati z raztopljenim apnom.

Med živalskimi zajedavci jih je le malo, ki večsini lahko škodujejo murvi; in to se godi prav redko. Jako škodljiva pa je z belim puhom odeta ušica, katera živi na deblu in na lubu dvo- in večletnih vej (Podoba 23), molze sok iz rastline in se strašno množi. Ta žuželka je podobna jabolčni krvavi uši in se imenuje *Diaspis pentagona* (Podobi 24 in 25). K sreči se nahaja zdaj samo v Lombardiji in v nekaterih krajih na Španjskem, in da se je obvarujemo, ne naročajmo nikdar mladih rastlin iz okuženih pokrajin.

Marljiv murvorejec naj si zapomni, da se mu nikdar ne bo bati kake škode in da mu bodo murve vedno vspevale in bogato rodile, če jih bo razumno obdelaval in vzgajal po našem poduku.

D o p i s

S Tolminskega. (Izv. dop.) — Prva mlekarška zadruga na Livku. — V tolminskem glavarstvu je 23 mlekarških in sirarskih društev, a vse so brez postavne podlage. Na postavni podlagi osnovala se je prva zadruga na Livku.

Dne 10. t. m. prišla sta na Livek g. Kotnik, c. kr. notar iz Tolmina in g. And Vrtovec, učitelj iz Tolmina. Slednji je navzočim posestnikom pojasnjeval pomen in važnost mlekarških zadrug osnovanih na postavni podlagi in vpisanih kot tvrdka pri okrožnem kot trgovskem sodišču v Gorici. Priporočal je združnikom marljivost in snago v izdelovanju i. t. d.

G. Kotnik je razložil postavno-pravni del tvrdke, zadrug in deležev. Na to so se navzočim prebrala združna pravila, koja so

zadružniki sprejeli in podpisali. Še isti večer pozno v noč se je vse potrebno ukrenilo v dosego važnega gospodarskega napredka. Volilo se je načelništvo in sicer: Miha Faletič, predsednik; Matija Medved, blagajnik; Ivan Šekli, tajnik.

Nadzorništvo in sicer: Franc Šturm, Janez Medvež, Simon Kutin, Anton Matelič, Janez Dreščak, Anton Šturm. Predsednikom nadzorništva je Franc Šturm.

Napravilo se je ustanovno pismo in prošnja za vpis tvrdke na okrožno sodišče v Gorici. Tako je ustanovljena prva mlekarska zadruga na Livku, ki ima postavno podlago in je vpisana kot tvrdka pri okrožnem sodišču v Gorici. Taka postavna zadruga zamore dobiti državne podpore, važnost in ime v kupčiji.

Na Livku so zadružniki ravno dozidali obširno in lepo poslopje za mlekarnico. Livčani so najboljši živinorejci na Tolminskem. Imajo obsežne travnike in mnogo tečne in dobre krme. Živine ne pasejo, nego jo krmijo v hlevih celo leto. Zaradi tega bode ta mlekarska zadruga lahko izdelovala maslo skozi celo leto, kar je velike važnosti v kupčiji.

Livčani so se pri tem shodu pokazali kot vneti, razumni in napredni. Ni pa tudi čuda. Tamošnji preč. g. župnik Mesar in g. učitelj Bogataj gresta ljudstvu na roke vsestransko. Bila sta navzoča celi večer in se jako zanimala za vso razpravo. Bog ju živi!

Mladi zadrugi pa in vrlim Livčanom mnogo sreče v gospodarskem napredku!

O knjigovodstvu in teoretičnem pouku moralo bi se, kar se je že povdarjalo, skrbeti za sposobno osebo, ki bi postavno ustanovljene mlade zadruge v vsem potrebnem poučevala. O tem prihodnjič kaj več.

KLOROZA ALI TRTNA RUMENICA

Kloroza ali trtna rumenica je stara trtna bolezen, katero poznajo trtorejci, od kar sadé trte. Posebno če je bila pomlad vlažna in mrzla, značenja početkom, poletja porumenevati listje nekaterih trt, ne da bi zaradi tega zaostajala rašča. Po nastopu toplejega

vremena listi navadno, pa ne vselej zopet ozelenè in trta raste
čvrsto naprej.

O tej prikazni nismo nameravali govoriti, pač pa o pravi
klorozi, katero poznajo na Francoskem tudi pod imenom Cottis.
Na bolni trti pobledi listje že pomladi, potem postaja ramenikasto

Mlada dvoletna trta iz Castelvechio, napadena po Klorosi.

in včasih tudi belkasto. Pozneje poleti so listi ob robu rudeče-rujavi
ali rijavi in se jamejo sušiti. Včasih se posuši cel list in pogo-
stoma celó nežno popje, katero potem odpade.

Sicer se popje početkom rašče, da si rumenikasto, prav počasi raz-
vija; novi lističi so prav drobni in globoko zarežani kakor peteršiljevi.

Izpod lističev izpaha mnogo postranskih, revnih poganjkov; trta kaže splošno bolehavost, da je bolj grmičju podobna, kakor trti. (Glej podoba).

Na koreninah ni videti posebnih znamenj, samo da so nekako vohke in da je malo soka v njih tkanini, po čemer je soditi, da je rastlina zelo pokvarjena v svojem organizmu, ki posrednje dobivanje potrebne hrane.

Bolna trta lahko pogine v istem letu, ko se je prikazala bolezni, ali pa pozneje, kakor je trtna vrsta več ali manj občutljiva za bolezni.

Kloroza se poloti ameriških trt, naj so cepljene ali ne, še brže kakor domačih.

Veščaki trdijo, da je preobila množina apna v zemlji glavna krivda te bolezni.

Kjer je preveč apna v zemlji, ni nekda moči, gojiti ameriške trte, ker napada Kloroza v takih zemljiščih vse take trte, da poginejo pogostoma uže v prvem letu.

V zadnjih letih se je Kloroza silno razširila skoro po vseh vinorodnih pokrajinah na Francoskem; znastveniki in praktiki se trudijo resno, najti izdaten pripomoček proti tej bolezni.

Do zdaj se je najbolje sponesla 30—40 odstotna raztoplina železnega vitrijola, s katero treba namazati trto.

Kako se opravlja to delo, razložimo v prihodnji številki,

Razne vesti

Poučni tečaj o ribarstvu v Tolminu je trajal 5 dni, to je od 17. do 21. avgusta t. l. — Deležnikov je bilo 15 rednih, katerim je naše c. kr. kmet. društvo priskrbelo primerne podpore: 4 so bili iz Tolmina, 1 od sv. Lucije, 2 iz Bače na Idriji, 3 iz Kanala, 1 iz Avča, 2 iz Čerknega, 1 iz Žage in 1 iz Prapetnega na Tolminskem; vsi se pečajo več ali manj z ribarstvom. Pouk je vodil gosp. profesor I v a n F r a n k e iz Ljubljane, kateri je podal

o uspehu tečaja in o svojih poizvedbah glede ribarstva na Tolminskem obširno, jako zanimivo poročilo, iz katerega posnamemo prihodnjie važnije podatke.

* *
* *

Poizvedbe o sadjereji na Goriškem. — Povedali smo uže v poprejšnjih številkah „Gospodarskega lista“, da se naše društvo v novejem času prav posebno prizadeva, vrediti in pospešiti domačo sadjerejo in sadjarstvo sploh.

V ta namen je povabilo s posredovanjem in pomočjo vis. c. kr. kmetijskega ministerstva, gospoda profesorja M a d e r - ja, kateri ima kot učitelj na deželni kmetijski šoli v St. Michele na južnem Tirolskem največe zasluge za povzdigo in razvoj sadjarstva na Tirolskem in je kot strokovnjak na najboljšem glasu, v Gorico, da bi pregledal in preiskal sadjerejske pokrajine naše dežele in nam svetoval, katere sadne vrste odbirati in saditi in kako ravnati, da popravimo, kar smo do zdaj zamudili v sadjerejskem oziru in da čim bržé dospemo do enacega napredka in do enacih uspehov, s kakoršnimi se ponašajo druge napredne dežele.

Gospod profesor je v družbi z voditeljema obeh oddelkov deželne kmetijske šole, s pristavom c. kr. kmetijskega poskušališča in z enim udom našega glavnega odbora obhodil goriško okolico, Brda, našo Furlanijo, rodovitniše strani Krasa in vipavske doline, Kanalsko, del Tolminskega in Cerkljansko in je imel priliko prepričati se, kako ugodne so skoro povsod na Goriškem podnebne in zemljiščne razmere sadjereji, a kako je pri vsem tem silno zanemarjena ta prevažna kmetijska panoga. Našel je, da imamo povsodi vse polno sadnih vrst, mnogo izbornih, plemenitih, ki imajo v kupčiji veliko veljavo, a mnogo tudi malo vrednih, a vse zmedeno, nasajeno brez načrta, brez pravila in brez ozira na svetovno kupčijo. Doznan je vse pogoje za največji napredek; a doznan je tudi, da treba še mnogo resnega, vstrajnega dela in truda, predno dosežemo tisto stopinjo sadjerejskega razvoja, za katero je naša dežela sposobna.

Gospod profesor nam je obljubil obširno poročilo o svojih poizvedbah in v sklepu poročila svoje zvedensko mnenje in svoje nasvete o tem, kako imamo ravnati domačo sadjerejo, da nam postane trajen vir kmetijskega blagostanja.

Prihodnjié objavimo o tej zadevi kaj več in o svojem času, seveda, tudi poročilo imenovanega veščaka.

* *
* *

Ali je vino z modro galico škropljenih trt škodljivo zdravju? — Mnogokrat smo uže čuli izražati bojazen, da vtegne vsled škropljenja trt z bakrenim vitrijolom baker prihajati tudi v vino ter kvariti zdravje konsumentom. Toda ta bojazen je neopravičena.

Res je sicer, da je vsaka rastlina, torej tudi vinska trta, sposobna, sprejemati v sé bodisi po listih ali po koreninah bakrene spojine. Torej je razumeti samo po sebi, da je možno v grozdju prihajajočem od škropljenih trt izkazati baker; tako je našel profesor Mach 0.0032 do 0.0035 gramov bakra v 1 kilogramu svežega grozdja. Ta množina pa je tako neznatna, da bi celó tedaj, ako bi človek použil več kakor 1 kilogram grozdja na dan, to prav nič ne vplivalo na njegov organizem. Zdi se pa, da običei baker posebno v lupinah in sicer v obliki prav težko raztopljive spojine. Vsled tega ostaja, kadar delamo mošt, $\frac{9}{10}$ te bakrene množine v tropinah in samo $\frac{1}{10}$, tedaj prav izginljivi del je prehaja v mošt. A celó iz njega izloči se ta neznatna množina med vrenjem in sicer kot žvepleni baker, ki je v vinu čisto neraztopen in se nahaja potem v drožjih.

Povsod, koder so do zdaj sploh izkazali baker v vinu, našli so ga samo v tako neznatnih množinah — edna do dveh deset-tisočink grama v jednom litru, da nima ta množina prav nobenega pomena.

Recimo tedaj, da pije kedo tudi čez mero, se vendar ne more trditi, da se je ostrupil ali poškodoval zaradi tega, ker je bil baker v vinu; saj se ni še nikdar zapazilo, da bi se bil kdo otroval, če je užil poškrpljeno grozdje.

Po vsakem načinu pa je dobro, da oplahnemo s čisto vodo tako grozdje, katero nosi sledove škropljenja na sebi, predno je použijemo.

Ker prehaja torej po škropljenji le čisto ničeva množina bakra v vino, se ni prav nič bati, da bi nam moglo tako vino kolikor koli škodovati.

(„Allg. Wein-Zeitung“).

Pokončujte gosenice na zelnikih! — Na zelnikih vidimo včasih cele gromade belinovitih gosenic; to dokazuje, da nismo pravočasno ali dovolj skrbno obrali rumenih jajčic. Še je čas, da rešimo kapus, ohrovt (vrzote), kolerabe popolne pogube. Obujmo stare rokovice, pa obirajmo, ali zmečkajmo kar na listih gosenice. Na ta način rešimo prav v kratkem času vse zelnike. Samo, da ne smemo predolgo odkladati tega dela. Otroci je opravijo prav radi, če jim podarimo kaj malega za to. Pa tudi race so jako ročne pokončevalke gosenic in nič se nam ni bati škode, če jih pustimo na zelnik, ker pozobljejo samo gosenice, in če odščipajo tudi kak zunanji list, to nič ne škoduje rastlini. Race pa se užejijo po tej hrani in treba jim obilo vode. Sicer je tudi prav, da puščamo race vsaki dan na vodo, da se po svoji navadi okopajo.

* *
*

Ne maži s katramom dreves! — Nekteri imajo navado, da okrog debla namažejo drevo s katramom ali limom. Skušnje so pa pokazale, da to drevesu škoduje. Nektera drevesa so se vsled tega kar posušila. Priporoča se torej, naj se gosenični lep ne namaže naravnost na lub, temveč na kak popir, ki se priveže okrog drevesa. Če je lub hrapav, naj se mu z ilovico zadelajo razpoke pod popirjem, da gosenice ne morejo dalje po njih

* *
*

Kako se spozna kokoš, ki rada nese jajca. — Marsikdo ima mnogo kokošij, pa dobiva malo jajec od njih, ker ne ve kakšne kokoši pridno neso; in vendar ni težko dobro kokoš ločiti od slabe. Najboljši znak je roža in brada. Čim bolj temno škrlatatordečo ima kokoš rožo in brado, kakor nese, tem pridnejša je; sreduje in slabe kokoši imajo bledordeče rože in brade, ušesa pa umazanobela in rumenkasto rožnatordeča.

Tovarna kemičnih izdelkov
 v HRASTNIKU na ŠTAJERSKEM
 priporoča svojo zalogo

KEMIČNIH GNOJIL V GORICI

kakor: **Superfosfat iz koščene moke, Solnitrov superfosfat, Amonijakov superfosfat, Solnitro-Kalijev superfosfat, Kalijev superfosfat, kilenski solnitar, amonijakove in Kalijeve soli.**

Blago je izborno in jako izdatno.

P. n. odjemalcem je na voljo dano, da se prepričajo o tem pri tukajšnjem c. kr. kmetijskem poskušališču, kojega sodba nam je merodajna.

Cene so tako zmerne, da se tudi v tem oziru ne bojimo nikakoršne konkurenceije.

Natančnejša pojasnila daja ter sprejema naročila gospod

F r a n c J e s c h e k

V GORICI — VIA TRE RE ŠTV. 4

kateremu smo izročili glavno zastopništvo za deželo goriško in gradiško.

Trajna razstava kmet. strojev!

V Gorici na Travniku št. 16 znotraj

Praška-bubnanska tvornica strojev, livarna železa in drugih kovin

BERTOLDA KRAUSA,

podružnica na Dunaji 3/2 Löwengasse 3, vzdržuje

V GORICI NA TRAVNIKU V NOTRANJH PROSTORIH HIŠE ŠT. 16

trajno razstavo plugov in drugega poljedelskega orodja, ročnih mlatilnic in takih z vrtilom, čistilnih mlinov in trieure-ov, slamorezalnic in rezalnic za korenstvo, priprav proti Peronospori, vinskih stiskalnic in grozdnih mlinov, potem zalogo slovečih

Garwens-sesalk in tehtnic

in vse potrebne tehnične oprave.

Razstavni prostor, v katerem se tudi prodaja, je vsak dan odprt in noben gospodar naj ne zamudi, ogledati si to zanimivo razložbo.

Gorica, na Travniku, 16 znotraj.